

Navegar per l'Ebre: del Camí de Sirga al turisme fluvial

ANTON MONNER
Cronista de Gandesa

Crònica

Una història d'aigua. El riu va ser durant milers d'anys la gran autopista que unia la Mediterrània i l'interior de la Hispània. Sortint de Tortosa, per l'Ebre circulaven embarcacions i llaüts per atendre les necessitats de viatgers i mercaderies

L'any 1988 es publicava la novel·la, *Camí de Sirga* de Jesús Moncada que evocava la desaparició de Mequinensa, enfonsada sota les aigües de l'Ebre, que havia estat un centre important de la conca minera amb intens tràfic fluvial i que es trobava abocada a la destrucció. Ho rememora en el capítol final de la publicació quan escriu: «Les parpelles coentes, embotornades, s'entreobrien penosament com dues ferides a mig cicatritzar; les clarors vermellores de la matinada que encenen l'atmosfera tèbia i estantissa de la cambra, tintaren les pupil·les...». Amb la construcció de pantans i carreteres, els llaüts que circulaven pel Camí de Sirga, desaparegueren per sempre més.

El món tot passa i sempre arriba quelcom de nou. I així avui han

L'any 1988 es publicava la novel·la 'Camí de Sirga' de Jesús Moncada, de Mequinensa

desaparegut formes de navegabilitat i n'han arribat de noves. L'Ebre va ser durant milers d'anys la gran autopista que unia la Mediterrània i l'interior de la Hispània. Pel riu circulaven o creuaven embarcacions, llaüts sobretot, per atendre les necessitats de viatgers i mercaderies. Sortien del gran port fluvial i marítim de Tortosa, podent baixar fins la mar oberta d'Ampost quan el Delta actual era un reduït reduït de canyars.

A les vores de l'Ebre hi sortien calçades, camins i corriols per arribar-hi per terra. L'Ebre va ser el gran riu i la gran eina civilitzadora d'aquella antiga península que els romans la batejaren per Hispània i la font de riquesa pels seus habitants. De les seves aigües i de les sènies construïdes a prop de la llera es regaven i encara es reguen molts horts i a les seves aigües es pescaven les sabogues que els pescadors pujaven a vendre amb el ruc de carga, als pobles de l'interior. A Gandesa, encara n'existeix el record de la Creu de la Saboga, un

Les mulettes Sírius i Venus, de Móra la Nova, en plena competició. FOTO: J. REVILLAS

petit monòlit aixecat per un peixater de Tivenys que per una forta nevada es va perdre al Camí de Batea. Des d'allí, en plena nit, en veure els llums de torxes de Gandesa, el salvaren de la congelació, i agraït aixecà el monument.

Pel meu amic Joan Sabanza, exalcalde de Móra la Nova, m'he assabentat que al seu poble hi ha un veí que coneix el riu Ebre a la perfecció. Es tracta de Josep Martí de la Sènia Pasqual. Té 69 anys, és serraller d'ofici, ara ja jubilat, i des de molt jove, per mediació d'uns amics va començar a remar. Des d'aquell moment va remar amb la muleteta Angoixa, que la va construir el calafat de Miravet, Manel Rabregat. Vaig posar-m'hi en contacte i ens vam trobar a l'embarcador dels Masos. Va ensenyar-me el lloc. Des de la finca Les Sequines, de propietat pairal, passaven amb una muleteta per anar a treballar la

sènia de l'altre costat de riu i portar els fruits. Tant s'hi va aficionar que va treure's tots els permisos per conduir com a patró de les diferents embarcacions d'esgambí, com les barques de 16 metres d'eslora i 16 milles marines. A Móra la Nova, a la seva finca, hi van construir l'embarcador i hi van plantar àlbers que fan ombra al lloc, on s'hi va muntar un bar i un camí d'esgambí vora el riu.

Vam parlar tota la tarda. Se'm va fer molt curta. Per ell no hi ha secrets del riu entre el tram de Flix i l'assut de Xerta. L'any 1998 es va inaugurar el tram navegable d'Ascó al Delta i es va dragar el riu o bries, que és el pas de navegabilitat senyalitzat amb boies roges i verdes d'uns 25 metres d'amplada i 1,20 de profunditat per poder navegar les embarcacions turístiques. De més jove va remar amb la muleteta Angoixa a les festes ma-

jors dels pobles riberencs. L'any 95 va construir la Sírius amb l'esquelet de fusta d'oliver, l'any 96 la Venus i l'any 2000 la Regina, una embarcació de passeig. Les embarcacions de competició, com Sírius i Venus, són de 8 metres de 4 bancs. La part davantera o proa en diu roda, la sama on tenen els bancs els remers i al darrere o popa va el pont del patró o timoner. Va ensenyar-me dotzenes de trofeus guanyats durant anys que té exposats en un gran magatzem, on hi guarda muletetes antigues i els utensilis que feia servir per construir o reparar les muletetes.

Durant milers d'anys, els llaüts o llaguts circulaven estirats per animals o per homes pel Pas de Sirga, esmentat per Moncada. Pujaven arròs, taronges, ceràmica arribada de diferents països de la Mediterrània i altres productes comercials. Baixaven mercaderies de

l'interior carbó, gra, llana i mercaderies variades i a l'assut de Xerta existeix la reclosa per pujar i baixar el nivell de l'aigua i donar-los pas. A la zona de la Ribera existien tres passos de barca, a Flix, Garcia i Miravet. La barca carregava carruatges, tartanes, animals, ramats i més tard cotxes i camions. Estava reclosa al lateral del riu i estirada per una gúmena, quedava preparada a manera de pont flotant per travessar-lo. Abans de la construcció dels pantans baixaven del Pirineu els raiers, les aubadies o transport de fusta, per construir els vaixells catalans que conqueriren a l'edat mitjana els ports de la Mediterrània.

Les muletetes de pagesos eren de tres bancs que feien servir els mossos que treballaven les finques de l'altre costat del riu propietat

Durant milers d'anys, els llaüts o llaguts eren estirats per animals o homes pel Pas de Sirga

de les cases pairals. Avui, de quan existeix el manteniment del calat, la neteja de les algues invasores aparegudes de fa només una trentena d'anys, i les entrades i sortides als embarcadors pugen i baixen els turistes amb llanxes motoritzades de 16 metres d'eslora des del Delta. També hi transitaven nombroses muletetes a rem de joves dels pobles riberencs que s'exerciten per les festes de les respectives localitats i de turistes que hi acudeixen per admirar el meravellós curs paisatgístic del riu. Per tant, de les llaguts, el Camí de Sirga, dels passos de barca i les llaguts dels pagesos per conrear les terres de l'altre costat, de l'ahir, avui, són molts els turistes gaudeixen de les aigües de l'Ebre.

Tot ho recorda en Gerard Vergés quan escriu: «Sovint recordo que la meua infància té una dolça i secreta remor d'aigua. Parlo d'un riu antic, solcat pels vells llaguts, afuats com una espasa, carregats de vi, llana i ordi, i amb mariners cantant sobre la popa...».